

παιδιά της πολιτείας με σειρήνια κι ουρανίες κορδέλλες. Ο Βίλελμ δὲν ἐφορούσε παρὰ σταχτιά κ' ἡ οποιεσδήποτε φορεσιά του δὲν ἐστολιζόταν παρὰ μ' ἕνα ριζαῖο οὐρανό. Ἐκατάλαβε τότε τί ἤθελε νὰ εἰπεῖ ἡ Μανιὼν ὅταν τοῦ εἶχεν εἰπεῖ γιὰ τὰ χρώματά του. Κ' ἔτσι δὲν παραξευενύτηκε καθόλου κι ἅμα τὴν ἄκουσε νὰ ἀναγκάσῃ τὸ ράγι νὰ τελιώσῃ ὅσο μποροῦσε γλιγορότερα τὰ ρούχά της. Τὴν καμμένο τὸ παιδί ἤθελε νὰ ποδείξῃ στὸν προστάτη του ὅσο τὸν εὐγνωμοῦσε· καὶ μετὰ νὰ παραδέχεται νὰ φορῇ τὴ στολή του ἐλογάζοντάς τὸν τοῦ δείξῃ ὅτι τὸ νὰ εἶνε δοῦλα τὸ δεχότανε σὺν εὐεργεσίᾳ.

Ἄραζε καὶ εὐκαιρία γιὰ νὰ δείχνῃ τὴν ἀφοσίωσή της κ' ἐφρόντιζε νὰ τὴς γίνονταν χρήσιμες οἱ συμβουλὲς τοῦ ἀγένητός της, νὰ μαθαίρῃ, νὰ ἐξυπνήσῃ τὴ γλώσσά της, νὰ διορθώῃ ὅτι ἀξιοκατηγόρητο εἶχε στοὺς τρόπους της. Ἡ εὐγνωμοσύνη της εἶχε γίνῃ ὄχι πᾶν σεβασμός, μὰ ἀληθινὴ λατρεία. Φαινότανε νὰ διαβάσῃ μέσα σὲ τὴν αὐτὴν τοῦ Βίλελμ τὴν παρρησιώδη ἐπιθυμία τὸν γιὰ νὰ τὴν προλαβαίῃ. Καμιά φορά, ὅταν ὁ Λαέριτς ἢ κανένα ἄλλο προσώπο τοῦ ξενοδοχείου τὴς ἔδινε καμμιὰ διαταγὴ ἢ τὴς ἐζητοῦσε κάποια ὑπερεσία, ἐρωτοῦσε ὁ Βίλελμ μετὰ τὴν εὐνοίαν τὸν ἐζητοῦσε τὴν ἀδεία του.

Μὰ μέρη ὁ Βίλελμ κι ὁ Λαέριτς τὴνε βοήθηνε νὰ καταγίνεται νὰ γράφῃ. Διασκέδαζε ἀνι γράφοντας τὰ τραγούδια τῶν ἰατρῶν ἀπὸ σιγῆς. Τὸ γράμματό της ἦταν ἀκόμη ἀνεπὶσημο, μὰ ἦταν ἄκολλο νὰ ἴδῃν ὅτι καταγινότανε μετὰ ζήλο κι ὅτι εἶχεν ὡς ληθῆ ἀπὸ τὴς συμβουλὲς ποὺ τὴς εἶχονε δώσει. Λίγο κατὰ κατὰ βοήθηε τὴν εὐκαιρία νὰ δώσῃ καινούργιο δείγμα τῆς προκοπῆς της καὶ τῆς εὐκαρίας τοῦ δημοτικοῦ της. Ὁ Βίλελμ κι ὁ Λαέριτς καθότανε σ' ἕνα τραπέζι, σὴν μεγάλη σάλα τοῦ ξενοδοχείου, ὅταν ὁ ξενοδόχος ἐπήγε νὰ τοὺς εἰπεῖ ὅτι ἔρας πλινθιδίος ἀρτιστὴς ἐπιθυμοῦσε νὰ τὸν ἀκούσῃν.

—Εἶμαι βέβαιος, τοὺς εἶπε, πὼς ἡ φωνὴ του καὶ τὸ παίξιμό του θὰ σὰς εὐχαριστήσῃν· κανένας ἐδῶ δὲν ἀρνιέται νὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ νὰ τοῦ δώσῃ κάτι.

—Νὰ τραβήξῃ τὸ δρόμο του, εἶπεν ὁ Λαέριτς· δὲ μισὸ τίποτε ὅσο αὐτοῦ τοὺς ἀλλήλους τραγουδιόταδες. (Ἔχει συνέχεια) (Μετάφραση ΗΛ. Π. Β.)

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σὲ ἀστὸ λόγιο

Πῆρες τὸ μέρος τῶν ἀστῶν καὶ τῆς ιδιοκτησίας σου, ποὺ δὲ οὐκ ἔραμε μὴς γνώμης ιδιοκτητή. Λίγο ὅμως ἔχεις νὰ μιλῆς κ' ἔσον σὺν κτηματίας, ἀφοῦ εἶναι ιδιοκτησία σου «Τὸ Χαλασμένο Σπίτι.»

Σὲ μετρολόγο

Τὰ μέτρα ὅλο οποιεσδήποτε, ἐγέρασε ὁ εἰράσιμος ζωὴς νὰ γίνῃ ποιητὴς μέτρος ἢ κἂν ἄσμος.

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ

Στὸν ἐπιγραμματογράφου μου.

Εἶμαι ἀλήθεια γὰρ βουρὸν σὰ γράφω κριτικὲς κι' οὔτε κατὰ μὲν καίγεται τί λέν' γλώσσες κακῆς. Στρατήγῃ ἂν με πῆρατε καὶ πᾶ νὰ με θυμώσετε, μαρκοῦτσι μου δὲ θὰ οἰοτῇ, μαρκοῦρα δὲ θὰ σκόσσετε!...

ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ

Στοὺς ὑπνους του.

Πάντα πινῆς, νυστάζεις, κλαῖς τὴ μάθη σου τὴ μοῖρα, κι ἀπὸ τοὺς ὕμνους, προτιμῶ τοὺς ὕμνους σου, Πορφύρα.

Γ. ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

Η ΠΡΟΤΥΠΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Τὸ σημαντικώτερο—ἢ καλύτερο τὸ μοναδικό—μουσικὸ γεγονός τῆς ἐφετηνῆς χρονιάς εἶναι ἡ Πρώτη Στρατιωτικὴ Ὀρχήστρα, ποὺ ὠργάνωσε ὁ ταγματάρχης κ. Μανόλης Καλομοίρης. Τὸ ὄργανωτικὸ μναλὸ τοῦ ξεχωριστοῦ μας μουσικοῦ δημιουργοῦ, ἐπωφελήθη ἀπὸ τὴν εὐκαιρία ποὺ τοῦ ἔδωσε ἡ ἐπιτροπὴ, καὶ συγκέντρωσε ὅλες σχεδὸν τὴς μουσικῆς δυνάμεις τοῦ τόπου. Καὶ ἡ καινούργια ὀρχήστρα παρουσιάσθηκε σὲ λίγο διάστημα ἐπιτυχεῖς, μὲ πρόγραμμα πλούσιο κ' ἐνδιαφέρον, μὲ πολλὰ εὐποσχεῖς.

Ὁ μουσικὸς κόσμος αἰσθάνθηκε μίαν ἀνακούφιση. Μὰ δεύτερη ὀρχήστρα, μὲ μόνιμες δυνάμεις, μὲ διαφορετικὲς βλέψεις, μὲ ἄλλον προσορισμὸ ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα τοῦ Ὁδείου, ποὺ ἔχει κριτικῶς ἐκπαιδευτικὸ σκοπὸ, ἦταν ἀπαραίτητη στὸν τόπο μας. Καὶ τὸ κοινὸν ἔδειξε ἀμέσως τὸ ἐνδιαφέρον του πλημμυρίζοντας τὸ θέατρο σὲ τρεῖς συναυλίες ποὺ μᾶς ἔδωσε ὡς τώρα ἡ Στρατιωτικὴ Ὀρχήστρα.

Γενικὰ βλέπουμε κ' ἀπὸ τὴς τρεῖς ἀπὸ τὴς συναυλίες τὴν εὐγενικὰ προσπάθεια τοῦ κ. Καλομοίρη νὰ παρουσιάσῃ στὸ κοινὸ τὴν ἐγγύτητα μουσικῆς παραγωγῆς, ὅποια κ' ἂν εἶναι καὶ μὲ ὅποιες τάσεις κ' ἂν ἔχει ὁ κάθε συνθέτης. Ἐτσι ἀκούσαμε συνθέσεις τοῦ Λαυράγκα, τοῦ Λαμπέλι καὶ τοῦ Βουκωνίδη ἐπάνω σὲ Ἑλληνικὰ μοτίβα ἢ μὲ ὅπως δήποτε Ἑλληνικὸ χαρακτήρα καὶ ἔργα τοῦ Λιάλιου καὶ τοῦ Μητρόπουλου, χωρὶς κανένα τοπικὸ χρώμα, καθὼς καὶ τραγούδια τοῦ Ρεάδη, ὅπου παρουσιάζονται μὰζὶ ἢ καὶ συγκροτοῦνται ἢ πὺς μόνιμα τεχνουργεῖα μὲ τοπικὲς κλίμακες καὶ ρυθμούς. Ἀκολουθώντας ἕνα τέτοιο πρόγραμμα ὁ κ. Καλομοίρης, δίνει μὴ πολλὰ μεγάλη ὄψηση σὲ τὸν νέον, τοὺς ἀνοίγει τὴν ὄρεξη νὰ δουλέψουν καὶ δείχνει μὴ πλατύτητα ἀντίληψης τοῦ σκοποῦ τῆς τέχνης. Γι' αὐτὸ εἶνε βέβαιον πὼς ἡ μουσικὴ παραγωγὴ τοῦ τόπου μας θὰ χρωσιῇ πολλὰ στὸν πατριωτισμὸ τοῦ κ. Καλομοίρη καὶ σὴν στοργὴν τοῦ γιὰ κάθε Ἑλληνικὸ, γιὰ τὸ ἀκούοντας τὰ ἔργα τοὺς ἐκτελεσθέντα οἱ μουσικοὶ μας, γνωρίζονται μὲ τὸν ἑαυτὸ τους, συγκρίνονται ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, μετροῦν τὴς δυνάμεις των, κεντρίζονται γιὰ νέα ἔργα μεγαλύτερα καὶ σημαντικώτερα. Ἐπειτα μαθαίνουμε κ' ἐμεῖς οἱ ἀπ' ἔξω, πὼς καὶ ἔχομε δικὸ μας νὰ παρουσιάσομε. Ἄν ὄχι πάντα πολλὰ σπουδαῖο, ὅπως δήποτε μερικὲς καλὲς προσπάθειες ποὺ προετοιμαζοῦν τὸ δρόμο γιὰ τοὺς μουσικοὺς ποὺ θάρθουνε κατόπι.

Ἐπρεπε νὰ ἰδρυνθῇ ἡ Πρώτη Στρατιωτικὴ Ὀρχήστρα, γιὰ νὰ γνωρίσομε τὴν «Ἑλληνικὴ Σούττα» τοῦ κ. Λαυράγκα, ἕνα ἀληθινὸν διαμαντάκι, μὴ ἀπὸ τὴς πὺς καλογραμμένες ἐργασίες ἀπάνω σ' Ἑλληνικὰ μοτίβα, ἀσύγκριτα περισσότερο ψυχολογημέναι ἀπὸ τὴν «Εἰσαγωγὴν» σὲ τρεῖς Ἑλλ. θέματα τοῦ Γκαλζόνωφ. Αὐτὴ, εὐγενικὰ μουσικῶς, ἔχει τὴν σφραγίδα τῆς κλασικότητος ποὺ χαρακτηρίζει τὴν τέχνην τοῦ Λαυράγκα, χωρὶς ρητορικῆς, χωρὶς αἰσθηματικότητας, μὲ πλούσια καὶ πρωτότυπα ἐμφῆ τῆς ὀρχήστρας.

Μ' ἀρέσει ξεχωριστά τὸ ἴσο (pedale) τῶν βιολιῶν στὸ τελευταῖο μέρος.

Γιὰ τὸ Μητρόπουλο—ποῦ ξανακούσαμε ἕνα συμφωνικό του ποίημα, ἐκτελεσμένο γιὰ πρώτη φορά στὰ 1915 ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα τοῦ Ὁδείου—δὲν ἔχουμε παρὰ θαυμασμό γιὰ ὅ,τι ἔχει κάνει ὡς τώρα, καὶ ἀπειρες ἐλπίδες γιὰ ὅ,τι θὰ κάνει στὸ μέλλον. Ἐλπίδες βιολιζόμενες στὸ ἀληθινὸ ταλέντο του, στὴν εὐκιρνεῖά του, στὴν ἐργατικότητα καὶ στὸν ἔρωτά του γιὰ τὴν τέχνη του. Ἡ μουσικὴ του, ζεστὴ καὶ ἀνδρόμητη, ἀκολουθεῖ τὴ Γαλλικὴ σχολή, πότε ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὸν ἱμπρεσιονισμό τοῦ Ντεμπουσώ, πότε μὲ σεβασμὸ ἀνεπιζήσιας τὴν αὐστηρὴ τέχνη τοῦ Φράγκ, πάντα δμως ἀτομικὴ καὶ γεμάτη εὐκιρνεῖα. Κάνει ἐντύπωση ἡ ὀριμότητά τῆς μουσικῆς σκέψης αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ, ὅπως διόλου δύσανάλογη μὲ τὴν ἡλικία του.

Τὰ τρία «Μακεδονικὰ τραγούδια» τοῦ Ριάδη ἐπροκάλεσαν ζωντὲς συζητήσεις στὸ μουσικὸ κόσμο. Ἡ ἀλήθεια εἶπε πὼς ἡ λαμπρὴ ἐνορχήστρωσή τους ἀπὸ τὸν κ. Μητρόπουλο τὰ ἔκαμε νὰ κερδίουν πολὺ διὰ ἐπαίχθηκαν ἀπὸ τὴ Σιραϊτικὴ Ὀρχήστρα στὸ δεύτερο κονσέρτο της, ὅπου τὰ ἐτραγούδησε ἡ κ. Παξινοῦ. Τὸ πρῶτο μὲ τὸν παράξενο ἐξωτικὸ ρυθμὸ του (4)4 καὶ 3)4 ἐναλλάξ) καὶ τὸ τρίτο μὲ τὴν περσιεργὴ κλίμακά του, ἔκαμαν ξεχωριστὴν ἐντύπωση. Ὅμως διὰ τὰ κριτάξῃ κανεὶς ἀπὸ κοντὰ, σὴν ἀπλῆ τους ἐκδοσὴ γιὰ τραγούδι καὶ πιάνο, θὰ ξαφνιασθῆ δυσάρεστα μὲ τὴν ἀδιάκοπη προσπάθεια τοῦ νέου αὐτοῦ συνθέτη νὰ βροῖσῃ ὀλονένα ἀπρόοπτος καὶ παράλογος συνδυασμούς. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς ὁ νέος αὐτὸς ἔχει ταλέντο. Ὅμως ἡ δὲν ἐβρῆκε ἀκόμα τὸν ἑαυτὸ του—καὶ ὑπάρχει ἐλπίς πὼς μὲ τὸν καιρὸ θὰ τὸν βρῆ—ἢ ἡ νοσηρὴ αὐτὴ προσπάθεια τοῦ παράξενου θὰ τὸν κἀνῃ νὰ βρῆ ἑντελὸς ἀπὸ τὸ δρόμο—καὶ θὰ εἶναι κρίσιμα.

Ἐνας νέος μαθητὴς τοῦ κ. Καλομοίρη, ὁ κ. Βρωνίδης, ἀκολουθεῖ τὴ ρασιοναλιστικὴ σχολὴ τοῦ δασκάλου του καὶ δείχνει πὼς θὰ γράψῃ ἀργότερα καλὰ πράγματα.

Γιὰ τὸ «Σκέρτσιο ἀπὸ τὸ Μπαλλέτο τῆς Νιόβης» τοῦ κ. Γ. Σκλάβου, δὲν μπορούμε νὰ ποῦμε τίποτα ἄν δὲν ἀκούσαμε ὀλόκληρο τὸ ἔργο.

Ὅλα αὐτὰ εἶνε τὰ θαυμάσια θετικὰ ἀποτελέσματα τῆς Σιραϊτικῆς Ὀρχήστρας. Μᾶς ἐπαρουσίασε, δηλαδὴ, ἄγνωστες συνθέσεις τῶν μουσικῶν μας, καὶ μᾶς ἀποκάλυψε καινούργια ταλέντα ποῦ σχηματίζονται ὀλονένα. Αὐτὸ μονάχα θὰ ἦταν ἀρετὸ γιὰ νὰ κερδίση τὴν ἐγγνωμοσύνη ὅλων ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴ μουσικὴ ἐξέλιξη τοῦ τόπου.

Ὅμως μιὰ ὀρχήστρα σὰν αὐτὴ εἶναι μιὰ δύναμη μουσικὴ σημαντικὴ καὶ πρέπει ἐκεῖνος ποῦ τὴν κρατεῖ στὰ χέρια του νὰ νιώσῃ τὴν εὐθύνη ποῦ ἔχει ἀπέναντι τοῦ κοινού.

Καὶ ἔχουμε τὴν ὑποχρέωση πρὸς τὴν ξεχωριστὴ μουσικὴ ἰδιοφυΐα τοῦ ἐμπνευσμένου συνθέτη τῶν «Γάμβων», τοῦ «Πρωτομάστορα» καὶ τοῦ «Δακτυλιδιοῦ τῆς Μάνας» νὰ εἴμαστε ἀπόλυτα εὐκιρνεῖς καὶ νὰ τὸν βοηθήσουμε μὲ τὴν εὐκιρνεῖά μας νὰ τελειοποιήσῃ τὸ ἔργο ποῦ ἀνέλαβε μὲ τόση ἀφοσίωση καὶ στοργὴ καὶ νὰ μὴν τὸ ἀφήσουμε νὰ χαθῆ γιὰ

μερικὰ λάθη ποῦ δὲν εἶναι καὶ δύσκολο νὰ διορθωθοῦν.

Καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα πρέπει νὰ λειψῇ ἡ ὑπερβολικὴ στοργὴ πρὸς κάθε Ἑλληνικὴ παραγωγή. Πρέπει νὰ θεωρεῖται μιὰ ἀναγνώριση τῆς ἀξίας ἐνὸς ἔργου τὸ νὰ μῆν' ἰσὺ τὸ πρόγραμμα τῆς Σιραϊτικῆς Ὀρχήστρας. Ἀλλιῶς οὔτε τὸ κοινὸ μορφώνεται, οὔτε γεννιέται ἡ προσπάθεια τοῦ συνθέτη νὰ γράφουνε καλὰ πράγματα. Θὰ δοῦμε μέσα σὲ λίγον καιρὸ μιὰ ἀφθονώτατη παραγωγή ἀπὸ μουσικὲς μειοψηφίες ποῦ πὺ τὸ πολὺ θὰ βλάψῃ παρὰ θὰ ὠφελήσῃ. Ἐπειτα—καὶ τὸ σπουδαιότερο—νὰ μὴν παρουσιάζονται τὰ κονσέρτα βιαστικά, χωρὶς τὴν ἀπαιτούμενη μελέτη. Κερδίζει πολὺ περισσότερο μὲ ἕνα κονσέρτο καλὸ, παρὰ μὲ δέκα βιαστικά καὶ ἀπροετοιμάσια. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς μὲ τὸ πρῶτο κονσέρτο μᾶς ἔδωσε ἐλπίδες ποῦ δὲν τις εἶδαμε νὰ πραγματοποιηθοῦν στὸ β' καὶ τὸ γ'. Στὸ τελευταῖο μάλιστα ἡ ἐπιτέλεση τῆς 5ης συμφωνίας τοῦ Μπειόθεν ἄφισε μιὰν ἐντύπωση ὀδυνηρὴ στὸ ἀκροατήριον. Ἴσως ἡ ἰδιοσυγκρασία τοῦ κ. Καλομοίρη νὰ μὴν εἶναι γιὰ κλασσικὲς συνθέσεις ἀπὸ χρειάζεται τόση προσοχὴ σὲ λεπτομέρειες ὅση ἰσοροπία σὲ γενικὲς γραμμὰς, καὶ πρὸ πάντων ἀντικειμενικὴ ἀπόδοσις.

Δὲν εἶναι ἀκόμα ὠριμὴ ἡ ὀρχήστρα γιὰ τέτοια ἔργα. Ἄς μᾶς δώσῃ μερικὰ κομμάτια τῆς Ρωσικῆς μουσικῆς ποῦ τὴν ξέρει τόσο καλὰ ὁ κ. Καλομοίρης. Σίγουρα θὰ μᾶς ἰκανοποιήσῃ. Μεγάλες γραμμὰς, τριπλὸ χροῖσμα, ρυθμοὶ ἐξωτικοί, ὅλα αὐτὰ ταιριάζουν τόσο πολὺ μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασία τοῦ κ. Καλομοίρη ποῦ εἶναι βέβαιο πὼς θὰ μᾶς παρουσιάσῃ κατὰ καινούργιο, ἄρτια ἐκτελεσμένο.

Πρὸ πάντων ὅμως τίποτε βιαστικὸ καὶ μισό. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾷ πὼς οἱ φίλοι καὶ θαυμαστές του ἔχουμε περισσότερο ἀξιώσεις παρὰ κάθε ἄλλος, καὶ ἔχει ὑποχρέωση νὰ ἰκανοποιήσῃ κάθε προσδοκία μας. Ὅμως πρὸ παντὸς τὸν θέλομε νὰ μὴν ξεχνᾷ τὸν ἑαυτὸ του μέσα σὲ διάφορες δευτερεύουσες καλλιτεχνικὲς ἀσχολίες, καὶ νὰ ἔχῃ πάντα στὸ νοῦ του πὼς ὁ Καλομοίρης εἶναι ὁ συνθέτης τοῦ «Πρωτομάστορα» καὶ ὅχι ὁ ταγματάρχης ἢ ὁ διευθυντὴς τῆς «Προτύπου» κτλ., καὶ ὅτι κανένας τίτλος καὶ κανένα ἀξίωμα δὲν ἀξίζουν ὅσο τὸ «Ναρούρισμα τῆς Μάνας», τοῦ «Δακτυλιδιοῦ» ἢ τῆ «Γρηὰ Ζωή».

Ὁ Καλομοίρης εἶναι καὶ πρέπει νὰ μείνῃ «Ὁ Τραγουδιστής».

ΑΥΡΑ ΘΕΡΟΥ

ΗΘΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

28

Ἄν σοῦ χαρίζουν τίποτε
μὴ λές «εὐχαριστῶ!»
μὰ κάνε τὸν περσέφανο
καὶ λέγε.... «μόνο αὐτό;»

29

Ἦπνο, εἰ καὶ καὶ καθησὶο
καὶ δυνατὸ στομάχι
σιγοῦρεψε, ἂν φιλοσοφῆς,
καὶ... ἄς τὰ κλαίῃ ποῦ τ'ἔχει.

ΑΝΘΕΜΙΟΣ